

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 30 Temmuz 2015
Sayı : 824

1510

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA,

Aşağıda yer alan sorularımın İçişleri Bakanı Sebahattin Öztürk tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını saygı ile dilerim.

Şenal Sarıhan

Ankara Milletvekili

Ülke olarak içinde bulunduğumuz şiddet ve çatışma koşullarında, toplumsal ve kişisel güvenlik kaygıları artmakta, tedirginlik ve korku hakim olmaktadır. Bu şiddet ve korkuyu sürekli hale getirmeyi amaçlamış olan ulusal ve uluslararası kaynaklı terör olayları çoğalmakta, nitelik olarak da değişiklik göstermektedir. Bu olayların önlenmesi kapsamında arama, yakalama, soruşturma, kovuşturma, gözaltına alma işlemleri yürütülmekte, çok yönlü idari, hukuki yaptırımlar uygulanmaktadır. Bu işlem ve yaptırımlar; içerik, yöntem, amaç ve hedef kitle bakımından, toplumda güvenlik algısını onarmaktan çok, yeni sorular oluşmasına yol açmaktadır. Ancak bilindiği üzere, **siyasal iktidarların hukukla sınırlandırılmış olduğu anayasal düzenin anlamı öncelikle, keyfiliğin olmadığı, hukuki ve meşru koşullarda kişinin onurunu, maddi ve manevi varlığını korumasını sağlamasıdır.**

Bu anlam, Anayasanın Başlangıç kısmında yer alan “...her Türk vatandaşının....hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme, maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu” ifadesinde ve “kişinin, maddi ve manevi varlığını korumaya ve geliştirmeye hakkı bulunduğunu ve bunun dokunulmazlığını düzenleyen 17. Maddesinde yer bulmaktadır. Anayasanın “Devletin Amaç ve Görevleri başlıklı 5. Maddesindeki düzenleme ile, kişiye tanına bu hak ve yetkinin koşullarını sağlamanın devletin amaç ve görevi olduğu belirtilmiştir. Anayasanın temel hak ve özgürlüklere ilişkin genel hükümlerin yer aldığı 12. Maddesinde, “dokunulamaz hakların” kabul edilmiş olması ve 13.

Maddeesinde, “dokunulamaz hakların” kabul edilmiş olması ve 13. Maddeesinde temel hak ve özgürlüklerin ancak “özlerine dokunulmaksızın ... Anayasanın sözü ve ruhuna demokratik toplum düzeni..ve ölçülülük ilkesine uyulmak koşuluyla sınırlandırılabilceğinin düzenlenmiş olması, bu hakkın güvencesini oluşturmaktadır. Ancak, Terörle mücadele gereklerini göz önünde tutarak ülkemizde çıkarılmış olan özel yasalar ile kolluk kuvvetleri ve istihbarat görevlilerine tanınmış geniş yetkilerin denetimsiz ve orantısız kullanımı, Anayasada ve ilgili yasalarla sağlanmış olan bu güvenceleri ihlal etmektedir. Demokrasinin ve kurumlarının korunması konusunda genel kamu yararı ile kişilerin haklarının korunması arasındaki genel kamu yararı dengesini bozmaktadır. Bu kapsamda 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (bu kanunda değişiklik öngören 6526 Sayılı Kanun ile genişletilmiş yetkiler) ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyetleri Kanunu önemlidir. Bu kanunda değişiklik yapılmasına dair 5681 Kanun ile; kolluk kuvvetlerinin durdurma ve kimlik sorma, önleme araması, zor ve silah kullanma yetkileri çok genişletilmiş ve kişilerin, yaşam, kişi güvenliği ve dokunulmazlığı adeta ortadan kaldırılmıştır.

Uluslararası Hukuk düzenlemeleri ise , terörle mücadele için alınacak önlem ve engellemelerin “Özgürlük ve Güvenlik Dengesi” temelinde, insan haklarına saygı ve bu hakların yüklemiş oldukları yükümlülöklere uygun olmasını zorunlu tutmaktadır.

BM Genel Kurulu 18 aralık 1994 tarihli kararında, devlet destekli veya bağımsız terör faaliyetlerini insan hakları ihlali kabul etmiş bulunmaktadır. Aynı şekilde, Türkiye’nin de taraf olduğı BM ve Avrupa Konseyi kaynaklı uluslararası insan hakları belgeleri ve özellikle 1 Temmuz 2012 yılında onaylamış olduğumuz ve Anayasanın 90. Maddesi gereğı ulusal mevzuat haline gelmiş bulunan “Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadele Sözleşmesi”, terörle etkin bir mücadeleyi sağlamayı amaçlarken, bunun evrensel ve yerleşik insan hakları ilkeleri ve standartları çerçevesinde yapılmasını öngörmektedir. Sözleşme Önsöz’de, terörizmle mücadelede alınacak tüm tedbirlerin hukuk devleti ilkesine ve demokratik değörlere, insan haklarına ve temel özgürlöklere ve uluslararası hukukun diğöer hükümlerine, uluslararası insancıl hukuk dahil olmak üzere, saygı gösterilmesi gerektiğı hatırlatılarak, terör suçlarının ve Sözleşmede öngörölen suçların da bundan bağımsız olmadığı vurgulanmaktadır. Sözleşmenin, 12. Madde ile 3.Maddedeki düzenlemelerinde de, ulusal önleme tedbirleri yürütölürken, taraf ölkelerin, insan haklarına ve insan hakları standartlarını öngören ilgili uluslararası insan hakları belgelerine saygılı

olacaklarını, insan haklarının uygulanmasını sağlayacaklarını düzenlenmiş bulunmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de karar ve içtihatlarında, demokratik toplumun korunması ihtiyacı ile bireyin haklarını koruması arasındaki uzlaşmanın Sözleşme sisteminin özünde mevcut olduğunu savunmaktadır. Mahkemeye göre; terörle mücadelede temel amaç, demokrasinin ve hukuk devletinin korunması ve devamının sağlanması olmalıdır. Terörle mücadele amacıyla yürütülen soruşturmanın da, AİHS' ne uygun olması gerekmektedir. AİHM' terörle mücadele gereklerini göz önünde tutarak taraf devletlere temel hakları sınırlama konusunda bir takdir yetkisi tanımakta, tutukluluk ve hükümlülük koşulları, haberleşme ve özel hayatın gizliliği, ifade özgürlüğü konularında terörün önlenmesi amacıyla getirilen sınırlamaları kabul etmektedir. Ancak bu sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gerekleri ile uyumlu olması koşulunu aramaktadır. **Bununla birlikte, devletlerin terörle mücadele amacıyla aşırı şiddete yönelmelerini kabul etmemekte, yaşam hakkı, işkence yasağı, kölelik yasağı ve kanunilik ilkesinin terörle mücadele gerekçesiyle de olsa hiçbir şekilde askıya alınmamasını önemle vurgulamaktadır.** Bu kapsamda mahkeme **terörle mücadele adına her şey mübah değildir saptamasını yapmış**, demokrasi ve insan hakları arasında karşılıklı bir ilişkinin varlığını temel almış bulunmaktadır. (*McCann ve diğerleri / Birleşik Krallık*, 27 Eylül 1995, para. 194.) (*Klass ve diğerleri / Almanya*, 6 Eylül 1978, para. 28, 49). kararlarında **terörizmle mücadele gerekçesiyle de olsa taraf devletler gerekli gördükleri her türlü tedbiri alamazlar demiştir.**

- Devletlerin Bireyleri Terörden Koruma Pozitif Yükümlülüğü Vardır. Bunun Gereği Olarak Terörle Mücadele Sırasında da Yaşam Hakkına Saygı Gösterilmelidir” dediği kararda (*Aytekin / Türkiye* davası, 18 Temmuz 1997) **Mahkeme meşru güç kullanımının, ulaşılmak istenen amaçla "orantılı" ve "mutlak zorunlu" nitelikte olması gerektiğini ifade etmiştir.** *Yaşa / Türkiye* davasında (2 Eylül 1998), olayın terörün etkili olduğu bir bölgede meydana gelmiş olmasının, devletin etkili soruşturma yapma yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacağı sonucuna varmıştır. **Terörle Mücadele durumunda da işkence yasağının devam etmekte olduğunu saptamış olduğu** (*İncal / Türkiye*, 9 haziran 1998, § *Ireland / United Kingdom*, 18 Ocak 1978, 25, §§ 11; *Aksoy / Türkiye*, 18 Aralık 1996 §§ 70 ve 84;) kararlarda da işkence yasağının mutlak olduğunu, terör saikiyle işlenen suçların doğasından gelen güçlükler ve soruşturmanın gerekleri de bireyin vücut bütünlüğüne müdahaleye gerekçe oluşturmayacağını belirtmiştir.

Terör Suçu Sanıklarının Hürriyetleri Makul Şüphe Olmadan Sınırlanmayacağını (Sakık ve diğeri / Türkiye davası kararı) belirtmiş **-İfade özgürlüğünü sağlamak konusunda Devletin pozitif yükümlülüğü bulunduğunu** (*Ceylan / Türkiye* (8 Temmuz 1999) kişileri şiddete veya silahlı ayaklanmaya teşvik etmeme koşuluyla, her düşüncenin savunulabileceğini ifade etmiştir.

Bu çerçevede;

- 1) Suruç Katliamı sonrasında, asıl olarak bu katliamı gerçekleştirmiş olan İŞİD adlı örgüte yönelik yapıldığı belirtilen operasyonların içerik, yöntem, amaç ve hedef kitle bakımından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
- 2) Operasyonlar kapsamında alınan önlemler, ulaşılmak istenen amaçlarla orantılı mıdır?
- 3) Sürmekte olan operasyonlarda arama, yakalama, gözaltına alma işlemleri sonucunda yakalanan, göz altında bulunan veya tutuklanan kişi sayısı basına farklı olarak yansımaktadır. Bugün itibarı ile bu sayı kaçtır?
- 4) Bu kişilerin mensup olduğu iddia edilen veya bağlantılı oldukları saptanan örgüt veya yapılanmalar hangileridir? Üye oldukları iddia edilen örgütlere göre yakalanma, gözaltına alınma ve tutuklanma sayıları nelerdir?
- 5) Özellikle Gazi Mahallesi Cemevi'nde gelişen olaylar değerlendirildiğinde, operasyonlarda alınan önlemlerin, hedef kitleler bakımından ayırıcı olmadığı söylenebilir mi?
- 6) Operasyonların başlatılmasına neden olan olay, Suruç'ta 32 kişinin ölümüne, çok sayıda kişinin de yaralanmasına neden olan İŞİD örgütü saldırısı olmasına karşın, hedefin genişletilmiş olmasının amacı nedir ? İŞİD' e karşı acil müdahaleye öncelik verilmesinin gereği, hangi nedenle ortadan kalkmıştır? Ya da öncelikler ve hedefler neden değişmiştir?
- 7) Operasyonlara yol açan acil durumun süresinin ne olacağı hakkında bilgiye sahip misiniz?
- 8) Operasyonlar kapsamında gerçekleştirilen işlem ve eylemlerden **etkilenme olasılığı bulunan hakların doğasına ve uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer yükümlülüklerle** uygun önlemler alınmakta mıdır? Alınmakta ise bunlar nelerdir?